

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ – 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

1948

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

—ΣΜ. ΜΥΣΤΡΑΤΟΥ: Οι άλλοι ήρωες, οι πρώτοι Έλληνες φιλόσοφοι, εκδ. Ίκάρου.

Ἡ κ. Σμ. Μυστράτου παρακινήθηκε γὰ γράψῃ τὸ βιβλίο της, ὅπως μᾶς τὸ ἐξηγεῖ στὸν πρόλογό της, ἀπὸ μιὰ ἐνάμνηση τῶν παιδικῶν της χρόνων. «Δὲν ἤξερα ὅταν ἤμουνα πολὺ νέα τίποτε πρὸ ἀνοιχτόκαρδο ἀπὸ τὴ συντροφιά τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων». Ἄλλ' εἶχα καὶ μιὰ ἔλλειψη ποὺ ἀπὸ τότες ἀκόμα τὴν ἐνοιῶθα καὶ μ' ἐνοχλοῦσε: ἤξερα πῶς στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα φάνηκαν ἀνθρώποι «σοφοὶ» καὶ «φιλόσοφοι». Μποροῦσα μάλιστα ν' ἀναφέρω σὰν παραγὰς καὶ τὰ ὄνόματα μερικῶν ἐνῶ ἀγνοοῦσα ὁλότελα τι εἶπαν καὶ τι κάνανε γιὰ νὰ θεωρηθῆινε μεγάλοι οἱ «σοφοὶ» ἐκεῖνοι κι' οἱ «φιλόσοφοι». Ἐνῶ λοιπὸν θὰ μποροῦσα τόσα νὰ πῶ γιὰ τὸν Θεμιστοκλή, γιὰ τὸν Περικλή, γιὰ τὸν Ἀγησίλαο, μοῦ ἦταν ἀδύνατα νὰ ἐξηγήσω γιὰτί τιμήθηκε μὲ τὴν ὀνομασία «σοφῆς» ὁ Θαλής, ὁ Πυθαγόρας ἢ ὅποιος ἄλλος ἀπὸ τοὺς γεμάτους μυστήριον ἀξεδιάλυτο ἀρχαίους, ποὺ μοναχὰ τὰ ὀνόματί τους εἶχα καταφέρει νὰ συγκρατήσω. Ἀργότερα κατάλαβα πῶς οἱ δοξασμένες νίκες ἐναντία στοὺς βαρβάρους δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ διαιωνιστῇ τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Γιὰ νὰ μὴ συναισθανθοῦν τὰ σημερινὰ παιδιά αὐτὸ τὸ ἴδιο μαζί της κεγὸ συνέθεσε ἡ κ. Μυστράτου τὸ βιβλίο της οἱ «Ἄλλοι Ἡρωες» μιὰ ἱστορία τῆς ὑπαρξῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποὺ εἶναι καὶ τὸ πρῶτο κεφάλαιο τῆς Ἱστορίας τῆς Σκέψης ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας.

Συγκέντρωσε ὅσες βιογραφικὲς πληροφορίες ὑπάρχουν—δυστυχῶς εἶναι ἐλάχιστες—γιὰ τοὺς σοφοὺς καὶ φιλοσόφους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας καὶ ἔπειτα σὰ δυὸ χωριστὰ μέρη ἀναλύει πρῶτο ποιοὶ εἶναι οἱ ἠθικοὶ κανόνες, τὰ κοινωνικὰ διδάγματα ποὺ προβάλλουν μὲς' ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ δεύτερο ποιὲς ἐξηγήσεις προτείνουν τὰ συγγράμματα αὐτὰ στὸ φαινόμενο τοῦ κόσμου, στὸ μυστήριον τῆς κοσμογονίας. Βέβαια οἱ ἀρχαῖοι δὲν κατέχουν πολλὰς γνώσεις ποὺ εἶναι σήμερα κοινὰ χτήμα καὶ τῶν πρὸ ἀνίδεων' ἀγνοοῦν ὁκόμα καὶ ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα' μαζί στεροῦνται κι' ἀπὸ τὰ ἐκιστημονικὰ μέσα ἔρευνας' πολὰ σιγὰ ἀνακαλύπτουν τίς πρὸ πρωτόγονες τῆς μορφῆς' εἶσι πολλὰ πορίσματα τοὺς μᾶς φαίνονται ἀναγκαστικὰ σήμερα ἀπλοϊκὰ, ἀφελῆ κι' ἀκόμα κι' ἀστεία' δὲν μποροῦμε ὁμῶς κι' ὅταν χαμογελοῦμε προπάντων νὰ μὴ θαυμάσομε τὸ ἐνδιαφέρον τους, τὴν περιέργειά τους, τὴ δίψα τους γιὰ μάθησι τὴν ἐλεύθερη ἀπὸ κάθε προκατάληψη σκέψῃ τους, τὴν προσπάθειά ποὺ κατέβαλλαν γιὰ νὰ διεσπύσουν στὸ ἀγνωστο καὶ γὰ τὸ καταχτήσουν. Ἄλλωστε μποροῦμε νὰ εἰμαστε βέβαιοι ὅτι ὅλες οἱ σημερινὲς μᾶς ἐπιστημονικὲς πρὸδοδοὶ δὲν θὰ φανοῦν ἐπίσης νηπιακὲς ὅπως οἱ καταχτήσεις τῶν Ἀρχαίων στοὺς ἀμέσως μεταγενεστέρους μᾶς. Οἱ Ἀρχαῖοι ὑπῆρξαν οἱ πρωτοπόροι' κάποτε στάθμευσαν' σπανιὰ τὰ ἐκίνησαν στραβά, καὶ σ' ἀρκετὲς περιοχὰς ἰδιαιτέρως ἠθικὲς καὶ πνευματικὲς ἀκόμα δὲν προσηρῶσθησαν.

Τὸ βιβλίον τῆς κ. Μυστράτου εἶναι γραμμένον μὲ πρόθεσιν ἐκλαϊκευτικὴ' ἀποτείνεται σὲ παιδιά. Ἐχει ἀναγκαστικὰ τὸ ἐλάττωμα ὅλων τῶν βιβλίων ποὺ ἔχουν καὶ πρωταρχικὸ ἐκπαιδευτικὸ σκοπὸ: ἀπλου-

στεύει και συνεπακόλουθα ρηχάινει τὰ θέματά του. Εδκόλα μπορεί κανείς νά ισχυρισθῆ ὅτι τὸ κάθε νόημα διατυπώνεται μὲ κάθε τρόπο· στην πραγματικότητα ὁ πολὺ διακνής, ὁ πολὺ προσειτὸς τρόπος συνά ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴν οὐσία.

Δὲν εἶναι ὁμῶς σωστὸ νὰ ζητῆ κανένας ἀπὸ ἕνα βιβλίο ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα στὰ ὁποῖα ἀπέβλεψε. Σκοπὸς τῆς κ. Μυστράτου ἦταν νὰ συνθέσῃ ἕνα βιβλίο γιὰ παιδιὰ, αὐτὸ τὸ ἐπέτυχε ἀριστα. Οἱ κάποιες ἐλλείψεις τοῦ βιβλίου τῆς ἰσοφαρίζονται ἀπὸ τὶς ἀρετὲς του. Ἡ κ. Μυστράτου κατέταξε ἐξαιρετα τὸ ὄλινὸ τῆς· τὸ παιδί παρακολουθεῖ σὲν παραμῦθι ποὺ ξετυλίγεται ἀκοκα κα' ἀπρόσκοπα τὴν πορεία τοῦ πνεύματος καὶ μαγεύεται ἀπ' αὐτὴν γιατί ἡ κ. Μυστράτου ἔχει τὸ χάρισμα νὰ διηγῆται παραστατικὰ καὶ τερπνά.

Ἄλκης Θρύλος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ